

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	15
Thema 1: Het leren (bevorderen)	19
1 Het leerproces van studenten	21
1.1 Waarom het leerproces van studenten?	21
1.2 Het leerproces volgens Biggs	22
1.3 Leeractiviteiten	24
1.4 Het geheugen	29
2 Leerstijlen van studenten	33
2.1 Waarom leerstijlen van studenten?	33
2.2 Wat is een leerstijl?	33
2.3 Leerstijlen van Kolb	34
2.4 Leerstijlen van Vermunt	40
2.5 Meervoudige intelligentie	42
3 Functies van onderwijs	45
3.1 Waarom functies van onderwijs?	45
3.2 Onderwijsfuncties	46
3.3 Cognitieve onderwijsfuncties	46
3.4 Affectieve onderwijsfuncties	49
3.5 Regulatieve onderwijsfuncties	51
3.6 Mate van sturing	55
3.7 Sturen en gestuurd worden	58
3.8 Onderwijs verzorgen: strakke en gedeelde sturing	59

Vaardigheden thema 1	63
1.1 Tips voor een nieuwe docent	63
1.2 Onderwijsfuncties analyseren	64
1.3 Uw non-verbale gedrag onder de loep nemen	65
1.4 Uw eigen leerstijl- en aanpakgedrag bepalen	66
1.5 Een stimulerende leeromgeving ontwikkelen	69
1.6 Een goed werkklimaat scheppen	70
1.7 Onderwijs starten	72
1.8 Aandacht vasthouden	74
Thema 2: Onderwijs ontwerpen	75
4 De beginsituatie vaststellen	77
4.1 Waarom de beginsituatie vaststellen?	77
4.2 De cognitieve beginsituatie	78
4.3 De affectieve beginsituatie	82
4.4 De kwaliteit van het onderwijs	84
5 Leerdoelen formuleren	91
5.1 Waarom leerdoelen formuleren?	91
5.2 Samenhang	92
5.3 Welke functies hebben leerdoelen?	93
5.4 Welke soorten leerdoelen kunnen we onderscheiden?	94
5.5 In welke categorieën kunnen we kennis onderverdelen?	97
5.6 In welke categorieën kunnen we vaardigheden onderverdelen?	99
5.7 Uit welke componenten bestaat een concreet leerdoel?	106
6 De leerstof kiezen	109
6.1 Waarom de leerstof kiezen?	109
6.2 Drie manieren om leerstof aan te bieden	110
6.3 Stap 1: het centrale thema bepalen	112
6.4 Stap 2: de subthema's vaststellen	112
6.5 Stap 3: terugblikken op de leerdoelen en de beginsituatie	114
6.6 Stap 4: de leerstof ordenen	115
6.7 Stap 5: uw onderwijs inrichten	119
7 Toetsvormen kiezen	121
7.1 Waarom toetsvormen kiezen?	121
7.2 Welke soorten toetsen kunnen we onderscheiden?	121

7.3	Functies van toetsen	124
7.4	Welke toetsvormen bestaan er?	126
7.5	Welke toetsvorm kiest u?	137
8	Onderwijsconcepten en werkvormen kiezen	139
8.1	Waarom onderwijsconcepten en werkvormen kiezen?	139
8.2	De aanleiding voor onderwijsvernieuwing	140
8.3	Randvoorwaarden voor onderwijsvernieuwing	142
8.4	Activerend onderwijs inrichten	143
8.5	Onderwijsconcepten	145
8.6	Activerende werkvormen	159
8.7	Onderwijsactiviteiten face to face of online uitvoeren?	175
	Vaardigheden thema 2	177
2.1	Voorkennis activeren	177
2.2	Onderwijsfuncties analyseren	178
2.3	Leerdoelen formuleren vanuit het studieprogramma	179
2.4	Leerdoelen formuleren: stappenplan	180
2.5	Leerdoelen formuleren: do's & don'ts	181
2.6	Leerdoelen formuleren: werkwoorden	183
2.7	Leerstof kiezen	187
2.8	Leerstof in kaart brengen	188
2.9	Leerstof beoordelen	189
2.10	Randvoorwaarden bepalen bij onderwijsvernieuwing	190
2.11	Competentiegericht onderwijs vormgeven	192
2.12	Scripties beoordelen	194
2.13	Mondelinge tentamens afnemen	195
2.14	Een passende toetsvorm kiezen	197
2.15	Een toetsmatrijs invullen	197
2.16	Ja/nee-vragen construeren	198
2.17	Meerkeuzevragen construeren	198
2.18	Invul- en aanvulvragen construeren	200
2.19	Essayvragen construeren	200
2.20	Essaytentamens construeren	201
2.21	Casussen construeren	202
2.22	Vragen voor cognitieve vaardigheden formuleren	203
2.23	Aspecten voor beoordeling van competenties	204
2.24	Actief met studenten discussiëren	204
2.25	Studenten beoordelen bij caseonderwijs	205
2.26	Stappenplan voor mindmapping	206

2.27	Opdrachtvormen kiezen	207
2.28	Diverse soorten problemen aanpakken	208
2.29	Problemen ontwikkelen	209
2.30	Zelfstudie bevorderen	211
2.31	Uw doceerstijl bepalen	211

Thema 3: Onderwijs uitvoeren **215**

9 Opleidingsmateriaal kiezen en ontwikkelen **217**

9.1	Waarom opleidingsmateriaal kiezen en ontwikkelen?	217
9.2	Verschillende opleidingsmaterialen	217
9.3	Digitale opleidingsmaterialen	219
9.4	Ondersteunend studiemateriaal ontwikkelen	222
9.5	De keuze en ontwikkeling van opleidingsmaterialen	227

10 Toetsen ontwikkelen en afnemen **229**

10.1	Waarom toetsen ontwikkelen en afnemen?	229
10.2	Toetsen ontwikkelen	230
10.3	Eisen aan een toets	237
10.4	Digitaal of online toetsen	241
10.5	Plagiaat voorkomen	245

11 Activerend onderwijs verzorgen **249**

11.1	Waarom activerend onderwijs verzorgen?	249
11.2	Het onderwijs inleiden	250
11.3	Activerende werkvormen	252
11.4	Onderwijsconcepten	261

12 Hoorcolleges geven **271**

12.1	Waarom hoorcolleges geven?	271
12.2	Hoorcolleges voorbereiden	272
12.3	Hoorcolleges geven	274
12.4	Minicolleges in het hoorcollege	279
12.5	De presentatie van het hoorcollege	280
12.6	Het collegevoorbereidingsformulier	281
12.7	Het hoorcollege ondersteunen met media	282
12.8	Colleges opnemen	285

13	Studenten begeleiden	287
13.1	Waarom studenten begeleiden?	287
13.2	Begeleiding in het algemeen	288
13.3	Begeleiden bij tentamenvoorbereiding	290
13.4	Begeleiden van stage- en afstudeeropdrachten	292
13.5	Het (schrijf)proces begeleiden	295
13.6	Begeleiden van multiculturele groepen	301
	Vaardigheden thema 3	305
3.1	Het onderwijs vernieuwen: stappenplan	305
3.2	Open toetsen corrigeren	306
3.3	Wanneer digitale videofragmenten toepassen in het onderwijs?	307
3.4	Bestaand materiaal beoordelen	308
3.5	Een werk- of leerboek selecteren	309
3.6	Ondersteunend studiemateriaal ontwikkelen	311
3.7	Een effectieve instructietekst schrijven	313
3.8	Toetsevaluatieformulier	313
3.9	Aandachtspunten bij de voorbereiding van een online eindtoets	318
3.10	Aandachtspunten bij de uitvoering van een online eindtoets	319
3.11	Tips om plagiaat te voorkomen	320
3.12	Een groepsdiscussie structureren	321
3.13	Online discussie organiseren	322
3.14	Een online debat voorbereiden en uitvoeren	323
3.15	De studielast van een vak berekenen	324
3.16	Observatielijst voor de observatie van tutoren door studenten of collega-docenten	327
3.17	Het ontwikkelen van een projectopdracht	329
3.18	Checklist bij het starten van een cursus	330
3.19	Een hoorcollege organiseren	331
3.20	Een hoorcollege presenteren	333
3.21	Het collegevoorbereidingsformulier	335
3.22	Aandachtspunten bij het gebruik van PowerPoint	336
3.23	Een confrontatiegesprek voorbereiden en voeren	338
3.24	Sympathie tonen bij begeleiding van studenten	339
3.25	Tentamenvoorbereiding procesmatig begeleiden	339
3.26	Tentamenvoorbereiding tijdens de colleges door vragen stellen	340
3.27	Stage begeleiden	341
3.28	Werkstuk en scriptie begeleiden	342
3.29	Een onderzoeksverslag beoordelen	343
3.30	Een essayverslag beoordelen	348

3.31	Werkcolleges organiseren	349
3.32	Werkcolleges geven: checklist	350
3.33	De orde handhaven	352
3.34	Ordeproblemen voorkomen	353
3.35	Op ordeproblemen reageren	354
3.36	Het bord gebruiken	354
3.37	Opdrachtvormen kiezen	355
3.38	Groepswerk toepassen	356
3.39	Een discussie leiden	358
3.40	Een individueel gesprek houden	358
3.41	Spreeken in het openbaar	359

Thema 4: Evalueren en Reflecteren **361**

14 Het onderwijs evalueren **363**

14.1	Waarom het onderwijs evalueren?	363
14.2	Fasen van het evaluatieproces	364
14.3	De functies van evaluatie	366
14.4	De cursus evalueren	368
14.5	Curriculumevaluatie	369
14.6	Systeem van (externe) kwaliteitszorg	371
14.7	Modellen en instrumenten voor optimale kwaliteitszorg	373
14.8	Wat kunt u doen aan kwaliteitszorg?	376

15 Reflecteren op onderwijs **379**

15.1	Waarom reflecteren op onderwijs?	379
15.2	Wat is 'reflectie'?	380
15.3	Vormen van reflectie	382
15.4	Voorwaarden voor reflectie en actie	384
15.5	Reflecteren met anderen	386

Vaardigheden thema 4 **393**

4.1	Het format voor een studiewijzer	393
4.2	Het schriftelijk enquêteformulier	395
4.3	Een eerste college/werkgroep geven	397
4.4	Met interrupties omgaan	398
4.5	(Veel) e-mails van studenten voorkomen	399
4.6	Observatieformulier van een hoorcollege	400
4.7	Coaching organiseren	405

Bijlage: welke leertheorieën zijn ontwikkeld?	407
Literatuur	423
Aanbevolen literatuur	433
Register	437
Over de auteurs	445